

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtaiones
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

IX. Vtrùm confessio ex sine malo ita vitietur, vt Sacramentum sit irritum:
vbi, an actus Pœnitentiæ possit ex sine extrinseco vitiari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

annum à Ianuario ad Decembrem, vt nos computamus, ita consequenter esse dicendum.

181. Obiicies, quod procul dubio ab hoc homine exigetur confessio noua anno sequenti, alioquin excommunicabitur de nouo. Respondetur, excommunicabitur, (vt dixi) pro defectu communionis, quæ quidem Paschate sequenti de nouo debetur, & ad quam prærequiritur noua confessio, si habet conscientiam peccati mortalis: si hanc autem conscientiam non habet, non debet confiteri, etiam si nunquam fuisset antea confessus, nedum si confessus iam fuit.

182. Dubitatur undecimò, an qui præuidet, postea non sibi futuram opportunitatem confitendi hoc anno, debeat præuenire, & confiteri in medio anni? Respondetur affirmatiuè cum enim præceptum sit vniuersale pro toto anno, obligat ad confitendum in ea parte anni, qua possum; sicut alia præcepta similia, v.g. audiendi sacrum die Dominica; debeat enim illud audire hora decima, quando in sequentibus horis non potero. Hinc fit, quando habes peccata reservata tenetur confiteri nunc Prælato, vel habenti facultatem absolendi, si non sperat futuram copiam similis Confessarii in reliqua parte anni.

183. Dices non tenetur homo præuenire mane in recitatione totius officij, quando præuidet futurum impedimentum vespere. Respondetur aliquos ita asserere, quando impedimentum non est voluntarium, sed necessarium, vt morbus, vel captiuitas, &c. nepe tunc non esse obligationem præueniendi. Alij tamen communiter id negant, vt Vasquez in præfati dicto dub. 2. n. 8. Sed licet daretur antecedens, non valet consequentia, quia anticipatio in officio diuino videtur esse licita ex privilegio, quo posset aliquis nolle vtiat verò in nostro casu nõ datur talis anticipatio, cum præceptum confitendi non obliget peculiariter pro reliqua anni parte, sed pro toto anno, sicut præceptum audiendi sacrum die festo.

SECTIO VIII.

De aliis qualitatibus confessionis.

184. **M**ulta numerari solent qualitates confessionis, de quibus partim in superioribus dictum est; partim in propriis locis dicendum erit, partim nihil, aut parum notandum occurrit. Illas itaque breuiter attingemus, ne aliquis eas fortasse desideret. Prima conditio est, quod sit *simplex*: hoc est illa sola explicentur, quæ ad peccati gravitatem intelligendam pertinent, aliis omnibus relictis, vt superfluis dirigente, & adiuvante Confessario, cuius industria penitentes crassiores in hac parte, & femina potissimum indigent.

185. Secunda conditio est, quod sit *humilis*. Resplendet autem hæc humilitas in habitu etiam externo, & gestu penitentis. Vnde in Catechismo admonentur Parochi, vt doceant fideles caeremonias, & ritus seruari solitos in Ecclesia in confessione: qui licet necessarij non sint ostendunt tamen dignitatem Sacramenti, ac disponunt animum penitentis, & ad Dei gratiam facilius consequendam præparant. Ad hanc etiam humilitatem spectat ne quis ad vitandam solum confusionem, relicto ordinario confessario, alterum adeat, vt peccatum grauius confiteatur, ne apud ordinarium confessarium bonam existimationem amittat: quod licet aliquando prudenter fieret; rarissimè tamen expediet, & regulariter vituperabile est.

186. Tertia conditio est, quod sit *pura*, videlicet, quod fiat ex pura intentione placandi Deum, obediendi Ecclesie, fugiendi animæ periculum, &c. Circa quod occurrit questio non leuis an defectus huius

conditionis ita vitiet confessionem, vt reddat eam inuvalidam, quod dubium operæ pretium erit, si ex professo examinetur *sect. seq.*

Quarta conditio est, quod sit *fidelis*, hoc est, absque mendacio, circa quam est vulgaris questio, an omne mendacium in confessione sit peccatum mortale. De hoc tamen egimus quantum sufficit *dist. 14. sect. 8.* vbi diximus mendacium circa peccata mortalia esse mortale, circa venialia verò non semper, nisi quando illa darentur pro materia, posset tamen penitentem non dare illa pro materia, sed alia, in quibus non mentitur, & dicemus *infra disp. 16. sect. 2. circa finem.*

Alia quinque conditiones assignari solent, quod sit *frequens*, *munda*, *discreta*, *libens*, *verecunda*. Circa quas nihil oportet notare. Circa vltimam tamen obseruauit meritò Syluester *verb. Confessor. 1. §. 5.* vt verecundia seruetur, non debere Sacerdotem audire feminam cum qua peccauit.

Decima conditio est, quod sit *integra*, quod quidem in confessione veniali necessarium non est; *Integra* quoad mortalia verò est omnino necessarium. Qualis autem debeat esse hæc integritas, & an semper requiratur, tractandum ex professo est *disp. seq.*

Vndecima conditio est, quod sit *secreta*, de quo *Secreta* diximus *supra sect. 5.* nõ esse contra Christi institutionem, quod penitens publice confiteatur, id tamen nec regulariter expedire, nec esse sub præcepto. Confessarius tamen debet ex parte sua secretum procurare. Vnde meritò reprehenduntur Parochi, qui, vt breuitati consulant, pueros iam doli capaces simul plures audiunt, & interrogant. Imò nec doli non capaces deberent publice interrogare, maxime de iis rebus, quæ ad eorum ignominiam possunt ab alijs memoria retineri, & adultis postea exprobari.

187. Quinque alia conditiones adduntur, vt sit *lachrymabilis*, *fortis*, *acensans*, *accelerata*, hoc est, non differant longè post peccatum, & denique *parere parata*: quatenus penitens paratus esse debet ad exequenda illa, quæ Confessarius dixerit teneri ipsum facere, v.g. restituere, occasionem proximam relinquere, implere etiam penitentiam grauem, prout infra agentes de satisfactione Sacramentali latius explicabitur. Nunc illam tertiam qualitatem *puritatis* in intentione requisitam magis in particulari examinemus.

SECTIO IX.

Vtrum confessio ex fine malo, ita vitietur, vt Sacramentum sit irritum? Vbi, An actus penitentia possit ex fine extrinseco vitari?

188. **A**liqui antiquiores in vniuersum videtur affirmare, irritum, & infructuosum esse hoc Sacramentum, si ex malo fine penitens illud velit recipere; ita videtur sentire Syluester, *verb. Confessio 1. q. 7. §. 9.* vbi ait, quod confessio, quæ principaliter fit propter vanam gloriam, non est valida, neque per illam impletur præceptum Ecclesie; quia de essentia confessionis est, quod fiat spe veniæ. Idem videtur tenere Angelus *verbo, vana gloria, §. 1.* vbi ait, quod conacionari, Missam, celebrare, & alia principaliter dictino cultui dicata facere propter honorem aut vanam gloriam, est peccatum mortale, & verbo *Confessio 1. §. 14.* dicit, eum, qui confitetur solum, ne notetur in populo, aut coactus à Prælato, teneri iterum confiteri, quia peccat mortaliter, constituyendo illum finem confessionis: si tamen confiteatur propter Deum, & vt obtineat

obtineat remissionem peccati, motus tamen pudore, aut timore, non peccat. Idem videntur sentire Tabiena, *Confessio* 2. §. 6. Armilla §. 4. & alij quos refert, & partim videtur approbare Hentij *lib.* 2. de pœnit. c. 36.

189.

Contraria tamen sententia communis est Theologorum Recentioribus, Soto, Navarro, & aliis, quos refert, & sequitur Snar. in *præfenti disp.* 2. sect. 3. n. 4. & segg. Et ratio est, quia, ut latè, & benè explicat P. Coninch. *disp.* 35. de *matrim. dub.* 2. dummodò non excludatur finis principalis positivè, nolendo illum, non est obligatio sub mortali in eiusmodi rebus, non utendi eis, nisi desiderando positivè finè principalem. Sicut ergo potest absque mortali contrahi matrimonium ad honorem vel divitias acquirendas: sic potest sacramentum Pœnitentiæ absque culpa gravi ordinari ad aliquod aliud bonum, non excludendo finem principalem ipsius Sacramenti. Hoc tamen speciale est in hoc Sacramento, ut si finis, qui intenditur, sit peccatum mortale. Sacramentum non sit validum, unde si aliquis confiteatur peccatum grave, ut gloriatur de illo, confessio erit irrita & sic de aliis, quia non habet dispositionem necessariam, scilicet, dolorem, & propositum non peccandi, quòdò verò intentio est mala solum venialiter, non invalidatur Sacramentum, quia adhuc stare potest dolor, & propositum circa peccata mortalia, vel circa alia venialia, quod sufficit ad valorem Sacramenti: quare sicut per communionem factam ex fine venialiter malo, si homo sit in statu gratiæ, recipitur effectus Sacramenti; ita per confessionem venialiter malam potest recipi effectus Sacramenti, si adsint cætera requisita.

190.

Contra hanc communiorē, & veram doctrinā videtur esse difficultas ex alio capite fundata in peculiari conditione huius Sacramenti, in quo dispositio ad effectum nempe dolor, & detestatio peccati est simul pars essentialis ipsius Sacramenti, ut vidimus. Requiritur autem actus detestationis non utcumque, sed supernaturalis, & honestus, atque aptus ad impetrandam veniam peccatorum, qualis non esset actus inhonestus & vitiosus. Hinc ergo oritur difficultas contra supradicta: quia si aliquis ex fine vitioso & malo venialiter, v. g. vanæ gloriæ, & ad bonam existimationem apud confessorium, vel sodales comparandam, velit confiteri, & ad hunc finem impetret sibi dolorem de peccatis, ut confiteri possit, iam tunc ille actus doloris vitabitur extrinsecè, & participabit malitiam aliquam extrinsecam, & denominatiam ab intentione vanæ gloriæ, à qua procedit confessio, & omnia prærequisita ad confessionem: erit ergo malus, & vitiosus actus doloris, & per consequens nec supernaturalis, nec honestus, nec aptus ad impetrandam veniam peccati: Unde non fiet Sacramentum pœnitentiæ validum: alioquin si validum esset, daret gratiam, cum nullum inveniat obicem peccati mortalis, ut suppono, sed solum effectum ad finem venialiter malum.

191.

Actus intrinsecè bonus, an possit vitari extrinsecè.

Hæc difficultas tota pendet ex alia quæstione, quæ tractari solet, an possit aliquando actus virtutis pœnitentiæ vitari saltem extrinsecè, & participare malitiam saltem venialem ab aliquo actu imperante venialiter malo, à quo imperatur: quæ quidem quæstio licet moveatur de actu pœnitentiæ; eadem tamen esse potest de actu fidei, & de actibus aliarum virtutum, & ideo ex professo de hoc egi in tractatu de bonitate, & malitia humanorum actuum; sed quia specialem difficultatem habet in actu pœnitentiæ, in quo reduci potest ad praxim, quatenus ex hoc dependet valor ipsius Sacramenti; operæpretium erit examinare in præfenti principia, quibus aliqui suadere volūt in iis casibus confessiones esse sacrilegas, & Sacramenta irrita; an sint solida ad hoc persuadendum contra id, quod fideles omnes etiam timorata conscientia sentire videntur.

Cæterum ut radicitus hoc punctum examinetur, videndum est, an actus internus imperatus ita participet malitiam ab actu imperante, ut non possit simul in se manere bonus, & meritorius, sed sit sicut actio externa, quæ non habet in se bonitatem, & malitiam, nisi quam accipit extrinsecè ab actu interno, & quæ est formaliter in ipso actu interno, à quo imperatur. Pro quo supponendum est ex verissima, & communi Theologorum sententia, actus potentia exterioris imperatos à voluntate non addere bonitatem, vel malitiam, nec meritum, vel demeritum supra bonitatem, & meritum, vel supra malitiam, & demeritum actus interioris: nam qui efficaciter vult dare elemosinam, & quando mittit manum in crumenam; non invenit pecuniam; perinde est per se loquendo, quod attinet ad bonitatem, & meritum, ac si eam dedisset, & cõtra, qui proicit sagittam in alium, & ex errore illum non occidit, perinde est in ordine ad culpam ac si verè occidisset: dixi, per se loquendo, quia contingit per accidens, quod præsentia obiecti sit causa periculi, & datus in actu interno, vel maioris intentionis, propter quam, vel propter maiorem difficultatem, quæ tunc sentitur, sit magis meritorius actus interior. Cæteris tamè paribus, propter solam positionem, vel ablationem actus externi, non augetur, vel minuitur bonitas, vel malitia. Quamvis ergo actus etiam exterior sit bonus, vel malus, & peccatum; non tamè habet diversam bonitatem, vel malitiam, sed denominatur bonus, vel malus ab eadem prorsus bonitate, vel malitia, quæ immediatè est in actu interno, & voluntate omnino efficaci, actus externus necessariò procedit sine novo exercitio libertatis, eodem enim modo obediunt potentia exteriori, & multò magis, quàm bruta: ergo sicut ex eo, quod equus moveatur, quando ego volo, non augetur meum meritum, vel demeritum; ita neque ex eo, quod moveatur pes vel manus, iam enim necessarius est vnus motus, quàm alter, supposito mea voluntate. Videatur Suarez latè hoc probans *tom.* 3. de *gratia* l. 12 c. 6. & Salas in 1. 2. tr. 6. *disp.* 6. sect. 7.

Ex hoc principio oritur difficultas præiens, nam sicut actus exterior comparatur in ordine ad internum, à quo oritur, ita videtur se habere vnus actus voluntatis imperatus ab alio actu voluntatis, à quo accipit bonitatem, vel malitiam extrinsecam; ergo sicut actus exterior non habet aliam bonitatem, ac malitiam præter eam, quam habet actus internus, ita actus imperatus non deberet habere aliam bonitatem, aut malitiam, præter eam, quam habet actus imperans; nam sicut posito actu interiori, necessariò sequitur exterior: ita posito imperio efficaci, quo volo elicere actum pœnitentiæ, non potest non sequi actus pœnitentiæ; ergo sequitur absque nova libertate, & per consequens absque absurdo, quia sequeretur primò in eo, qui ex timore inferni vult iustificari, & ad hunc finem vult omnino habere actum contritionis, tunc, inquam, contritionem imperatam ab illo actu priori non habere propriam bonitatem intrinsecam, sed solum esse bonam bonitate actus imperantis, qui solum erat ex timore inferni, & per consequens illam contritionem non esse sufficientem dispositionem ad iustificationem sicut nec dolor ex metu inferni sufficit extra Sacramentum. Sequeretur secundò detestacionem illam peccati procedentem ab actu

fectu vanæ gloriæ, nullam habere bonitatem, & per consequens non disponere valide ad Sacramentum penitentię.

194. Ideo prima sententia docet, actum internum imperatum nullam accipere bonitatem, aut malitiam ab actu imperante, sed imperatum habere propriam libertatem, & moralitatem omnino distinctam ab imperante; quando enim voluntas ex desiderio penitentię, imperat actum dilectionis Dei, non aliter concurret actus penitentię ad actum dilectionis nisi impellendo intellectum, ut applicet motiva ad actum dilectionis excitandum: quibus motivis applicatis, adhuc est in potestate voluntatis non elicere dilectionem Dei; quare si eliciatur, habebit suam libertatem & moralitatem distinctam à moralitate actus penitentię. Ita videtur sentire P. Vasq. in 1.2. disp. 5. c. 5. & disp. 5. c. 1. & 2. & disp. 7. c. 10. contra quem agit P. Suarez lib. 1.2. de gratia, c. 1. n. 15. probans ex communi Theologorum, posse vnam virtutem imperare ad suum finem actus aliarum virtutum.

197. Ad hanc sententiam non parum accedunt alij, qui dicunt, actum imperij non posse esse absolutum & efficacem, respectu alterius actus voluntatis, sed solum per modum simplicis complacentię, seu quales inclinantis, & hortantis voluntatem ad alium actum, relinquendo tamen illi omnimodam indifferentiam, sicut etiam Dominus imperat servo, & tamen servus liberè obedit: quare posito imperio, potest non sequi actus imperatus.

196. Vtraque sententia est difficilis, quia utraque solum admittit tale imperium, quo stante, possit non sequi actus imperatus: quod licet possit intelligi in imperio Domini respectu servi: Dominus enim solum vult obligare, quantum potest; non potest autem necessitare servum, sed præcepto, vel minis movere: at voluntas respectu sui ipsius habet maius dominium; ac ideo si sibi imperat, non potest non obedire. Alioquin sequeretur, posse aliquem habere propositum implendi omnia præcepta Dei, & stante, ac perseverante hoc proposito, ac occurrente occasione servandi aliquod præceptum, posse illud omittre. Probatu sequela: quia illud propositum, est quoddam imperium implicitum eorum actuum qui necessarii fuerint ad servanda præcepta; sed stante imperio, potest non poni actus imperatus per te ergo, stante, & perseverante illo proposito, potest violari aliquod præceptum. Consequens autem est satis absurdum, & contra mentem Tridentini sess. 14. cap. 4. ubi motum attritionis verè dicit esse talem, ut omnem voluntatem peccandi excludat: ergo stante illo proposito vniuersali, non potest non sequi observatio cuiuscumque præcepti occurrentis, alioquin illud propositum non excludit omnem voluntatem peccandi, siquidem potest perseverare cum illa.

197. Ideo alij dicunt, actum voluntatis imperatum, etiam si ex suppositione imperantis necessariò sequatur, adhuc habere suam propriam libertatem distinctam à libertate imperantis; & per consequens distinctam moralitatem, bonitatem, & meritum. Cui sententiæ fauet, & accedit Suarez dicto cap. 1. n. 11. ubi licet neget, de facto imperari actum voluntatis adeo determinatè, ut necesse sit ex vi imperij, poni actum imperatum eo instanti; addit tamen, casu quo ita imperaretur, dandam esse libertatem, & meritum distinctum in actu imperato: quia quando voluntas se liberè determinavit ad actum imperatè, visa connexionè necessaria inter ipsum, & imperatum: eo ipso se determinavit simul ad imperatum; qui solum est necessarius, ex suppositione libera, & non aliter volita,

quàm ut habente connexionem cum altero actu.

Hæc doctrina semper visa est mihi difficillima; Non enim video, quomodo possit bene coherere cum doctrina communi supra tradita, & quam sequitur idem Suarez de actibus externis, qui non addunt novam libertatem; aut bonitatem supra actum internum quoniam eadem prorsus ratio videtur vrgere in actu interno imperato: si quidē voluntas etiam amplectitur vno impetu actum internum, visa connexionè necessaria, quam habet cum actu externo, & actus externus solum est necessarius ex suppositione liberè volita: & tamen negatur actui externo nova bonitas, & distincta libertas; quia posito actu interno, non potest non subsequi; quare solum est liber in causa. Eodem autem modo se habet omnino actus imperatus, qui posito imperante non potest non esse; ergo eodem modo non est liber in se, sed solum in causa, scilicet, in positione actus efficaciter imperantis.

Dices, discrimen esse, quod actus potentie externæ de se est incapax libertatis, & moralitatis immediatæ, quia non oritur à potentia libera immediata; At verò actus voluntatis est capax libertatis, quia est actus elicitus à potentia libera; & ideo potest esse subiectum immediatè libertatis & indifferentiæ; & denominari immediatè liber ab indifferentiæ, quam voluntas habet in actu primo.

Sed contra, quia quod actus de se sit capax libertatis, non sufficit, ut hic, & nunc sit liber: nam dilectio Dei, quæ habet Beatus, est de se capax libertatis iuxta communem sententiam, & tamen in patria non est libera, quia deficit conditio requisita, scilicet, indifferentiæ principij: ergo licet actus penitentię imperatus, sit de se capax libertatis, non ideo erit immediatè liber hic, & nunc, deficiente conditione necessaria ad libertatem immediatam, scilicet, indifferentiæ in principio proximo, & immediato: nam licet voluntas pro signo priori ante actum imperantem sit indifferens ad utrumque actum, sed tamen pro signo sequenti, quo habet actum imperantem pro priori naturæ, ante imperatum non est iam indifferens ad habendum, vel non habendum imperatum: ergo non habet indifferentiam per modum principij proximi, ad actum imperatum. Nec obstat, illam esse determinationem ex suppositione libera, quia ad impediendam libertatem immediatam in effectu sufficit ea determinatio. Ut si quis liberè vellet, & posset videre Deum dilectio Dei ex illa visione sequuta, non esset formaliter, & immediatè libera, sed solum in causa, scilicet in volitione videndi Deum: licet tota eius necessitas oriretur ex suppositione liberè volita, quod aliis multis exemplis est manifestum.

Ratio autem à priori est, quia licet ante actum imperantem voluntas sit indifferens ad utrumque actum, illa tamen indifferentia omnino tollitur per positionem actus imperantis, ita ut in illo signo medio, pro quo intelligimus actum imperantem ante imperatum, nulla sit iam indifferentia ad imperatum ponendum, vel non ponendum, sed omnimoda determinatio: Ergo quidquid postea sit, non est liberum nona libertate, sed solum est liberum denominationè ab exercitio libertatis iam posito. Ponamus enim quod Dens neget tunc concursum ad actum imperatum: non stetit certè per hominem, quod non sequeretur actus imperatus: ipse enim de se posuit causam efficacem, ad quam necessariò debebat sequi, ergo non erit minus laudabilis coram Deo & minus premiabilis; quàm si fuisset sequutus; Sicut è contra qui imperat actum odij Dei, licet ex defectu concursus non sequeretur; non ideo minus esset culpabilis, & punibilis, si quidem quantum est

198.

199.

200.

201.

est de se posuit causam efficacem, ut necessarîo sequeretur odium. Quod totum fundatur in eo quod nihil est obiectum laudis, aut vituperij, nisi quatenus homo se liberè determinat ad illud, actus autem imperatus non determinat liberè hominem per suum exercitium: iam enim inuenit potentiam omnino determinatam ad illum eliciendum; ergo non est laudabilis, aut vituperabilis ratione sui, sed solum in causa, quatenus actus imperatus in suo exercitio determinauit potentiam ad vtrumque actum habendum; qua determinatione posita, nulla laudabilitas, vel vituperabilitas noua aduenit per exercitium formale actus imperati.

202. Propter hæc alij magis consequenter concedunt, actum imperatum nullum habere nouam moralitatem, bonitatem, vel malitiam supra illam, quæ habet actus imperans, sed solum denominari bonum, vel malum à bonitate vel malitia imperantis. Quæ sententia licet videatur consequenter procedere; est tamen validè dura propter inconuenientia supra insinuat, quæ ex ipsa sequi videntur, scilicet, quando quis ex motu aliquo humano vult confiteri, ne confessarius ipsum reprehendat, & ad hoc se præparat, & dolet de peccatis, & tunc hunc actum doloris imperatum, ex illo motu non habere in se aliam moralitatem, nisi quam participat ex actu imperante, qui cum fuerit malus venialiter, sequitur, quod dolor sit malus venialiter, malitia denominatiua, & nullā habeat bonitatem intrinsecam, ac per consequens non sit supernaturalis, nec sufficiens dispositio ad Sacramentum; ex quo fit, omnes, qui eo fine accedunt ad confessionem, efficere confessiones sacrilegas, vel pote sine dolore necessario ad valorem Sacramenti.

203. Ad obuiandum ergo his omnibus inconuenientibus dixi in prædicto loco, probabile mihi esse, de facto raro, vel nunquam imperari actum voluntatis ita determinatè, ut cogatur voluntas ad habendum illum eodem instanti; sed imperari cum aliqua temporis latitudine, quam assertionem vidi postea quoad hanc partem esse de mente Patris Suarez *dicto tom. 3. de gratia lib. 12. c. 11. n. 11.* addidi tamen, casu, quo actus voluntatis determinatè imperaretur pro hoc eodem instanti, non habiturum aliam moralitatem præter eam, quam habet denominatiue à moralitate actus imperantis, nisi forsan quoad aliquas circumstantias, quas actus imperans non præscriberet, qualis esset maior extensio, vel intensio affectus, & alia similia.

204. Ex qua doctrina facillè potest occurrere rationibus dubitandi: ponimus enim ex vna parte imperium de facto, non per modum velleitatis, sed per modum voluntatis efficaciæ, quæ dicat, volo elicere actum contritionis, vel pœnitentiæ: ex altera verò parte ponimus, voluntatem adhuc relinqui liberam, ad habendum, vel non habendum actum imperatum; & per consequens actum imperatum elici cum indifferentia, & bonitate propria distincta à libertate, & bonitate actus imperantis. Quando enim fit contritio, nihil præcedit in actu primo, quod cogat ad eam eliciendam, nam actus imperij non cogit ad eliciendam eo instanti tempore verò sequenti potest voluntas desistere ab imperio quod nunc habet, & ita non elicere actum imperatum; ergo hoc instanti, quo fit actus contritionis, nihil omnino præcedit in actu primo, quod determinet ad eam vnquam habendam: solum enim præcedit imperiū nunc existens: sed imperium nunc existens non determinat ad contritionem nunc habendam, (ut suppono) nec ad habendam postea; quia potest postea cessare hoc imperium nunc existens: ergo nunc fit contritio omnino liberè, non solum quoad

circumstantiam temporis, sed quoad substantiam: quia ita fit, ut posset nec nunc, nec postea esse, licet imperium nunc existat. Habet ergo contritio libertatem, & bonitatem propriam distinctam à libertate, & bonitate imperij præcedentis. Hac ferè ratione usus sum *disp. 26. de incarnat. sect. 3. ad conciliandum impecabilitatem Christi, & eius meritum, libertatem ad substantiam imperij præcedentis. Hæc ferè ratio moriendi, quod habebat mortis cum præcepto moriendi, quod habebat, quatenus, scilicet, præceptum non determinabat ad moriendū nunc, quando mortuus est, nec etiam præceptum nunc existens inferebat necessarîo mortem pro tempore sequenti, quia tempore sequenti poterat tolli illud præceptum petente, & imperante dispensationem ipso Christo. De hoc tamen latius ibi.*

Hinc etiam inferitur secundò, quomodo actus imperatus participet etiam bonitatem, vel malitiam ex imperante, ultra bonitatem, vel malitiam propriam, quæ habet ex suo obiecto. Ad hoc enim non requiritur, quod procedat necessarîo ad actum imperatè: satis est procedere cōtingenter, esse enim bonum, vel malum hunc actum ex fine extrinseco non est aliud, quàm fieri propter illum finem, sicut elemosyna exterior est bona, vel mala, quatenus fit propter bonum, vel malum finem voluntatis imperantis. Cum ergo actus imperatus etiam contingenter, & liberè procedens ex actu imperante, fiat, & sit verè saltem intrinsecè propter finem imperantis mouentem ad ponendum hunc actum imperatum, hoc sufficiet ad hoc, ut actus imperantis sit bonus, vel malus per ordinem ad finem actus imperantis. Vnde obiter colliges, non sufficere ad participandam hanc bonitatem, vel malitiam extrinsecam esse præcisè obiectum actus boni, vel mali, nisi sit simul effectus: nam licet gaudeas de existentia Petri ex fine aliquo malo; non ideo Petrus erit malus moraliter denominatiue à tua complacentia mala, quam terminat: ratio autem est, quia esse obiectum actus mali non sufficit, ut obiectum dicatur, esse propter malum finem nisi simul obiectum sit effectus illius actus mali, ergo nec sufficiet, ut obiectum participet malitiam, hæc enim in tantum participatur, in quantum aliquod respicit finem malum.

Dubitant aliqui, an hæc bonitas, vel malitas, quam habet actus imperatus ex fine extrinseco, sit aliquid extrinsecum in actu imperato? in hoc tamen non potest esse questio de re in nostris principiis, iuxta quæ dicendum est eodem modo se habere, sicut in actu externo; quare sicut actus exterior secundum se est omnino indifferens ad denominationem boni, vel mali iuxta diuersitatem voluntatis à qua oritur: ita actus voluntatis imperatus, secundum se est indifferens, ut habeat vel non habeat illam bonitatem ex fine extrinseco, quia potest non imperari ab eo actu, neque ab illo, & per consequens ea bonitas erit denominatio extrinseca, quæ sine vlla mutatione intrinseca actus imperari potuit ei deesse.

Inferitur tertio, actus voluntatis differre ab actibus externis, in eo quod isti non habeant finem nisi extrinsecum, & denominatiue ab actu, quo imperantur, illi verò habent finem intrinsecum, quem singuli actus respiciunt, tanquam obiectum proprium, & aliquando etiam habent finem extrinsecum denominatiue ab actu, quo imperantur, & in ordine ad quem habent etiam bonitatem, vel malitiam extrinsecam, ita loquitur S. Thomas multis in locis, præsertim 2.2. *quest. 3. art. 1. ad 2. & quest. 85. art. 3. & quest. 147. art. 10. & 3. part. 9. 85. art. 2. ad primum & 1.2. quest. 19. art. 2. ad secundum, & in quarto dict. 14. quest. 1. art. 1. q. 3. & dist. 15. quest.*

quæst. 3. art. 1. & diff. 16. q. 3. art. 2. quæstioncula 2. ad tertium, & alibi sæpe ubi docet, posse vnum actum participare bonitatem ex fine extrinseco alterius virtutis imperantis, & hanc esse bonitatem accidentalem, & communem, non propriam, & substantialem. In quo etiam sensu accipiendum est, quod docet 1.2. q. 13. art. 1. in corpore, ubi ait, si aliquis exerceat actum fortitudinis propter Dei amorem, actum quidem illum materialiter esse fortitudinis, formaliter verò charitatis; non enim negat bonitatem fortitudinis esse essentiali illi actui; bonitatem verò charitatis esse accidentalem: sed asserit bonitatem fortitudinis esse materialem, hoc est, substantialem illi actui, quia substantia actus materialiter se habet, seu per modum subiecti ad bonitatem denominatiuam charitatis, quæ est quasi vltima forma denominans illum actum, sicut substantia hominis se habet materialiter ad denominationem albi, licet albedo conveniat accidentaliter homini, cui humanitas convenit essentialiter, quæ explicatio colligitur satis ex verbis sequentibus S. Thomæ.

Infertur quartò, non posse aliquem actum malum malitia intrinseca, seu ex proprio obiecto imperari ab actu bono alicuius virtutis; posse tamen aliquem actum bonum ex obiecto imperari extrinsece ab aliquo actu malo. Prima pars constat, quia si actus misericordiæ imperaret actus intemperantiæ, iam ille prior non fuisset verè ex motu misericordiæ; motuum enim misericordiæ est honestas quæ hic, & nunc apparet in sublenando hoc paupere: non potest autem apparere honestas hic, & nunc in sublenando paupere per actum intemperantiæ: hæc enim sublenatio est mala, & inhonestas, ut supra dictum est; ergo ille prior actus non habebat veram honestatem pro motu intrinseco. & per consequens non erat actus bonus, & honestus.

Secunda vero pars probatur etiam, quia potest aliquis ex motu vanæ gloriæ, vel alterius finis mali velle exercere actus temperantiæ, fortitudinis, iustitiæ, & aliarum virtutum ut possit postea de illis gloriari, vel ut per ea media impetret à Deo aliquam mundanam dignitatem, quam desiderat: qui actus erunt boni ex proprio obiecto; mali autem ex fine extrinseco actus imperantis, ut constat in casu posito; in quo ille actus imperatus posset esse bonus bonitate intrinseca, & malus extrinsece, seu denominatiue ex fine operantis: nam licet non possit idem actus esse simul bonus, & malus bonitate, & malitia intrinseca, ut ex communi sententia suppono: potest tamen esse bonus intrinsece, & malus extrinsece per malitiam alienam, seu alterius actus; sicut religiosus orans vel confessiones audiens ex obedientia exercet actum bonum licet Prælati illud fortasse præcipiat ex fine vanæ gloriæ: quare tunc ille actus relatus ad imperium Prælati, & propterea recipiens illum finem, esset malus extrinsece, in se tamen, & ex proprio obiecto esset bonus, & laudabilis.

Hinc doctrinæ sese opponunt aliqui Recentiores dicentes, tam repugnare bonitatem intrinsecam cum malitia extrinseca, quam cum malitia intrinseca, quia bonum ex integra causa, malum autem ex quocumque defectu: & quia actus misericordiæ imperatus, licet sit bonus ex obiecto, sed tamen hic, & nunc est medium, & causa effectus mali obtinendi qui intenditur per actum imperantem; id autem, quod est causa mali, eo ipso est malum; ergo non potest esse bonum hic, & nunc elicere illum actum misericordiæ, qui extrinsece ordinatur ad finem malum.

Ego tamen magnum discrimen inuenio inter malitiam intrinsecam, & extrinsecam, ratione cuius, licet actus bonus non possit simul esse malus intrinsece; possit tamen referri extrinsece in finem malum. Quæ videtur esse aperta sententia S. Thomæ q. 2. de malo art. 4. ad secundum, his verbis: *Ad secundum dicendum, quod illud, quod consequitur speciem alicuius, semper inest ei. Cum ergo actus hominis speciem consequantur ex ratione obiecti, secundum quam est bonus, vel malus, actus sic specificatus in bono nunquam potest esse malus, nec specificatus in malo, nunquam potest esse bonus. Contingit tamen actus secundum se bono, adungi aliquem alium actum malum secundum aliquem ordinem, & secundum actum malum bonus dicitur aliquando maleficari: non quod in se ipso sit malus, sicut dare elemosinam pauperi, vel diligere Deum, & actus secundum se bonus, sed referre actum huiusmodi ad finem aliquem inordinatum scilicet, cupiditatis aut inanis gloriæ, est quidam alius actus malus, &c.* Hæc S. Thomas, iuxta quæ debet intelligi, quando alibi docet, non posse eundem actum esse simul bonum, & malum: loquitur enim de malitia intrinseca, non de extrinseca, & denominatiua: quo etiam sensu procedit communis sententia negans, eundem actum posse simul esse meritum, & demeritorium. Alioquin enim loquendo de malitia extrinseca, conceditur expresse à multis, qui videri possunt apud Salas 1.2. tract. 7. disp. 3. n. 24. & multi etiam concedunt, actum fidei, spei, & charitatis posse extrinsece imperari ab intentione mala saltem venialiter; Caiet. 2.2. q. 5. art. 2. & 1.2. q. 55. art. 4. & alij communiter, ut refert Ant. Perez lect. 1. Exam. p. 3. cap. 15 quos sequitur Curiel. 1.2. q. 109. art. 3. dub. 8. circa finem, & in re idem videtur concedere P. Coninch disp. 14. de fide dub. 3. n. 19. ubi supponit, actum honestum posse imperari ab actu malo, licet nolit appellare malitiam illam, quæ derivatur in actum imperatum, in quo est quæstio de nomine, de re autem, iam concedit posse stare honestatem intrinsecam actus; cum hoc quod est, imperari alio actu malo. Quare clarius, & magis consequenter loqui videtur Pater Granado in 1.2. tract. 9. d. 3. n. 1 & n. 8 & tract. 10. d. 2. n. 10. tract. 14. disp. 1. n. 9. ubi admittit, posse actum bonum, & supernaturalem esse malum extrinsece ex imperio malo. Et quidem de actu exteriori concedunt ipsi Adversarii, posse esse bonum simpliciter, propterea procedit ex voluntate bona, & simul malum propterea procedit ex alia voluntate mala. In quo exemplo, quod ab ipsis admittitur, retorquentur argumenta; nam malum est ex quocumque defectu, & bonum ex integra causa; & tamen ille actus exterior licet sit malus, est simul bonus per te propterea oritur ab alia voluntate bona. Item ille actus exterior assumitur tunc, ut medium, & causa ad obtinendum finem malum; sed quod est causa mali, non potest licite poni per te: ergo non potest voluntas bona terminari hic, & nunc ad ponendum illum actum exteriori Vides difficultatem esse eandem, ad quam omnes debemus respondere.

Adde, maiorem aliunde difficultatem remanere soluendam in illa sententia contraria. Primò, quia si argumentum, cui iunguntur adversarii, validum esset, probaret utique nunquam posse actum penitentiae vitari extrinsece, & manere intrinsece, & formaliter bonum ac honestum; quia nimirum, ut ipsi dicunt, non potest esse bonus actus, & meritorius, ac Deo placens, qui est simul malus ex imperio extrinseco: hoc autem principium cum hac universalitate acceptum, non videtur posse etiam in eorum sententia sustineri: quia ipsi fateantur, sententiam contrariam esse quidem probabilem saltem per principia extrin-

111.
Potest actus imperatus esse bonus in se, & malus extrinsece.

112.
Potest subiri per accidens ad finem.

extrinseca, & licet id ipsi negarent, posset tamen aliquis inculpabiliter eam probabilem, aut etiam veram existimare, atque adeo posset præcè eam amplecti. Unde posito imperio venialiter malo, quo ex fine vanæ gloriæ imperaret sibi confessionem, & pœnitentiam internam, licet videret, eos actus hic, & nunc si ponantur vitari ex fine extrinseco actus imperantis, & deferuire ad eius finem malum: videns tamen aliunde esse probabile, quod non esset illicitum, aut malum nova malitia ponere actum pœnitentiæ ex imperio malo iam posito; posset se cōformare practicè huic sententiæ, & ponere actum pœnitentiæ imperatū absque vlla profus malitia noua formali: quomodo enim posset contrahere nouam malitiā, aut turpitudinem in eo actu, in cuius positione indicat probabiliter nullam nouam malitiam, aut turpitudinem confiteri.

213. Hoc quippè apud Theologos compertum est, nec Adversarij id negant, iudicium probabile sufficere ad purgandam omnem malitiam formalem, quæ in exercitio alicuius actionis posset aliunde reperiri: esset ergo tunc ille actus pœnitentiæ secundum se honestus ex fine extrinseco, & ex carentia omnis circumstantiæ, quæ eum posset reddere intrinsecè malū, quia si quæ daretur, illa ignoraretur inculpabiliter, cum probabiliter iudicaretur, illam circumstantiam nō obflare, ne poneretur actus imperatus pœnitentiæ posito iam actu imperante venialiter malo. Et tamen adhuc in eo casu actus pœnitentiæ esset extrinsecè, & denominatiuè malus, ergo non repugnat, aliquem actum pœnitentiæ honestum & bonum, ac formaliter meritum, & Deo placentem posse simul esse malum extrinsecè, & denominatiuè, ac vitari extrinsecè ex imperio malo. Porro tunc actum pœnitentiæ esse extrinsecè malum, probatur clarè: quia adhuc tunc procederet verè, & propriè ex imperio malo: adhuc enim moueretur extrinsecè homo ab illo imperio ad eliciendum actum pœnitentiæ, absque noua tamen malitia, quia probabiliter indicaret, non esse malum noua malitia ponere id, ad quod imperium malum iam positum mouet, eo quod probabile iudicium purgaret omnem malitiam, quæ posset esse in exercitio illius actus imperati. Sicut quando superior, vel Dominus ex fine malo præcipit subdito, vel seruo aliquod opus de se bonum; tunc subditus, aut seruus, licet videat illud opus, si ponatur procedere ab imperio vitioso superioris, vel Domini: adhuc quia simul iudicat, non esse malum malitia noua ponere ex imperio malo, opus quod de se est bonum; ideo non contrahit malitiam formalem obediendo illi imperio. Sic ergo in casu nostro ille actus non contraheret nouam malitiam formalem, licet verè procederet ex illo imperio malo, atque adeo contraheret malitiam extrinsecam ab illo: nam esse malum extrinsecè, nihil est aliud nisi esse malum in causa, seu procedere à causa vitiosa: quamvis ergo esset actus bonus in se, posset esse malus in sua causa, & per consequens esset denominatiuè, & extrinsecè malus, in se autem honestus, & bonus.

214. Secundò, & à priori vrget contra Adversarios, quia non potest explicari illa noua malitia in actu imperato, quæ sit noua, & distincta à malitia iam posita actus imperatis. Malitia enim noua intelligi non potest sine libertate noua, quæ, inquam sit libertas in genere moris, hoc est, in ordine ad bonū, & malum morale: non potest autem esse talis libertas noua post actum imperantem: Ergo non potest esse malitia noua. Minor probatur, quia si inter actū imperantem, & imperatū potest pro aliquo signo naturæ intermedio intelligi cognitio noua ra-

liter representans malitiā actus imperati, peto an ex ut illius cognitionis moueri possit voluntas ad non ponendum actum imperatum pœnitentiæ v. g. ne ponatur illa malitia proposita, vel non possit moueri ab ea cognitione? Si potest moueri, & ad hoc habet potentiam proximam pro eo signo intermedio inter actum imperantem, & imperatum: Poterit ergo in tertio signo habere actum, quo ex illo motu, scilicet, ne contrahat malitiam illam nouam formalem, nolit elicere actum imperatum. Hoc autem omnino repugnat, quia iam in eodem instanti reali haberet voluntas duos actus contrarios circa idem obiectum, haberet enim in primo signo actum imperantem, quo ex desiderio vanæ gloriæ, quam efficaciter amat, & intendit, vult habere in hac hora, v. g. actum pœnitentiæ, ut confiteatur: rursus haberet in tertio signo actum, quo ex odio vanæ gloriæ nollet habere actum pœnitentiæ ne deleuerit ad finem vanæ gloriæ prius intentum, qui actus esset odium vanæ gloriæ: repugnat autem, quod eodem instanti, velit, nolit, amet, & odio habeat gloriam vanam: Ergo non potest ex illa cognitione intermedia moueri ad relinquendum actum pœnitentiæ imperatum, quia non potest ex illa cognitione moueri, nisi feratur per odium in eius motum, quod est malum vanæ gloriæ: ergo si non potest moueri ad respuendam vanam gloriam, quam nimirum eodem instanti amplectitur, non potest illa cognitio deferuire ad nouam libertatem proximam in genere moris, illa enim sola est libertas in genere moris, quæ propter malitiam moralem propositam potest omittere, vel respuere obiectum propositum, sed voluntas non potest potentia noua, & proxima, propter malitiam vanæ gloriæ omittere actum imperatum, stante imperio ex amore vanæ gloriæ, ergo non habet libertatem nouam proximam in genere moris, & per consequens neque nouam malitiam moralem.

Si verò dicas non posse quidem voluntatem ex vi illius cognitionis moueri ad omittendum actum imperatum pœnitentiæ: aliunde tamen esse formaliter liberam libertate proxima, quia potest ex aliis motibus illam omittere. Contra hoc est, quod non sufficit libertas ex aliis motibus ad dandam malitiā formalem, sed debet esse libertas, quæ oriatur ex turpitudine cognita, Quantuncumque enim ego possim non comedere, & hoc ex motu auaritiæ, ne expendam, & quantuncumque cognoscam etiā prohibitionem comestionis ex præcepto ieiunij: si tamen non possim moueri ex prohibitione, & malitia ad abstinendum, licet possim moueri ex auaritia non habeo libertatem in genere moris requisitam ad peccandum contra ieiunium, quia cognitio præcepti, quæ me mouere non potest; perinde omnino est, ac si non esset: ergo sicut absque cognitione præcepti non pecco contra ipsum, sic absque cognitione tali, quæ me possit mouere. Si ergo in casu nostro cognitio illa intermedia de turpitudine vanæ gloriæ non potest pro eo signo mouere ad odium vanæ gloriæ: non dat libertatem nouam, & proximam in genere moris, ratione cuius contrahi possit noua malitia eliciendo actum imperatum, etiam si aliunde voluntas ex aliis motibus libera sit libertate proxima ad omittendum actum imperatum.

Facilius ergo in re proposita proceditur concedendo posse etiā actum imperatū pœnitentiæ habere in se libertatem, & honestatē formalem & proximam ex proprio obiecto, ita ut in se proximè placeat Deo, & displiceat ad iustificatiōem, licet in sua causa displiceat, atque adeo vitietur extrinsecè, & denominatiuè, quatenus aliquo modo procedit ex

ex imperio venialiter malo. Neque obstat non posse eundem actum simul esse bonum, & malum; quia bonum ex integra causa, & malum ex quolibet defectu.

Respondetur enim facile assignando discrimen inter malitiam intrinsecam, & extrinsecam: hæc enim non est defectus intrinsecus ipsius actus, sed est procedere à causa mala: quamvis ergo repugnet aliquid in se esse simpliciter bonum, & simpliciter malum; non tamen repugnat procedere à duobus causis, quarum una sit simpliciter bona, & alia simpliciter mala: item non repugnat actum in se esse simpliciter bonum, & procedere ab aliqua causa simpliciter mala. Nam obedientia subditi (ut supra dicebam) est simpliciter bona, & procedit ex mala voluntate Prælati præcipientis ex pravo fine, & per consequens refertur extrinsecè ad malum finem à Prælati intentum.

Eodem modo respondetur ad secundam rationem, illum actum bonum misericordie, v. g. imperatum posse hic: & nunc causare malum finem: negamus tamen id esse malum in se: nam illa etiam obedientia subditi est causa, & medium ad finem malum Prælati, & tamen non ideo est malum in se, sed solum extrinsecè. Non enim sufficit ad hoc, ut aliquid sit malum in se, quod possit causare aliquod malum: alioquin omnes actus charitatis essent semper mali, quia semper possunt esse occasio vanæ gloriæ sequentis: sed requiritur, quod ex se ordinetur ad illud malum cauendum: quod non habet actus imperatus bonus: quare tota malitia consistit in actu imperante, & ordinante eum actum bonum ad finem malum: quod autem supposita ea ordinatione, fiat postea actus misericordie, non est malum nova malitia: sicut quod posita voluntate efficiaci occidendi, sequatur homicidium externum, non est malum nova malitia: sed potius bonum bonitate naturali ex suppositione, & ideo licet Deus non velit peccatum; vult tamen, quod supposita voluntate interna, sequatur illa actio exterior, quæ de se nullam affert malitiam, sed solum denominatur à malitia iam antecedenter posita; & sicut supposito peccato commissio à posteris in Adamo, Deus concurret nunc ad generationem huius hominis, & vult producere hunc hominem, qui eo ipso denominabitur peccator à malitia iam antecedenter posita: ita vult Deus posita voluntate interna homicidij, sequi actionem externam, quæ eo ipso denominabitur malitia antecedenter posita. Ita etiam de actu imperato. Nam posito imperante malo placet Deo quod sequatur imperatus in se bonus, licet debeat dominari malus ex malitia sola priori existente in imperante malo. Nam tota hæc denominatio nihil novi mali includit præter malitiam iam præexistentem.

Dices, virtus est, qua nemo male vitur; Ergo actus virtutis non potest esse malus. Respondetur, distinguendo antecedens cum S. Thom. 3. part. quæst. 80. art. 4. ad 3. Virtus est, qua nemo male vitur, ut principio, concedo, ut obiecto nego.

Dices iterum discrimen esse inter actum externum, & inter internum imperatum: Nam externus non habet novam libertatem, & ideo non mirum, si supposito interno non displiceat Deo fieri externum, nec afferat novam malitiam: at verò internus etiam imperatus habet novam libertatem (ut iam concessimus) quare videtur afferre novam malitiam, quia in ipso exercitio actus imperati voluntas libere cooperatur imperio, & intentioni prave: cooperari autem libere prave intentioni malum est; & per consequens displicet de nono Deo, quod ponatur ille actus imperatus etiam supposito imperante.

Respondetur in primis hoc argumentum probare contra id, quod supponunt etiam Aduersarij: P. Ioan. de Lugo de Penitentia.

probat enim illam malitiam per ordinem ad finem extrinsecum non esse extrinsecam actui imperato, sed intrinsecam, & novam; quia ultra malitiam præcedentem imperantis, est malitia nova cooperari libere illi intentioni prave ponendo actum imperatum: destruitur ergo suppositio quæstionis quæ solum procedit de malitia, quam actus imperans habet solum extrinsecè, & denominatiue ab actu imperante. Deinde ad obiectum dicimus, esse aliqua obiecta, quorum intentio, licet sit mala, consequutio tamen non est mala: & ideo cooperatio ad illa, seu ponere aliquid, quod sit medium ad eorum consequutionem, non tamen ea intendendo, non est malum. Talis est laus, & existimatio apud homines, quam quidem intendere vanè malum est; consequi non est malum, nec etiam ponere aliquid, ex quo illa gloria sequatur. Hinc est, in exemplo supra posito, Prælatum peccare, intendendo gloriam humanam, & ex intentione præcipiendi aliquid subdito: subditum non peccare obediendo, licet eo ipso ponat aliquid vile ad eum finem malum, quem Prælati intendit. Hæc enim cooperatio non est formalis, id est; intendendo eundem finem, sed materialis; quæ respectu eiusmodi obiectorum non est mala. Ita se habet voluntas in exercitio huius actus imperati in casu nostro: ponit enim libere aliquid vile ad finem prauum actus imperantis mali: sed non cooperatur ad eius malitiam; quia per actum imperatum voluntas non intendit illum finem: & licet ponat aliquid vile ad eius consequutionem; consequutio tamen non est mala, sed sola intentio: quæ iam tota posita est, & ad quam actus imperatus non cooperatur formaliter, sed cooperatur materialiter ad consequutionem, quæ non est mala.

Dices, etiam posita malitia actus imperantis videri malum malitia nova ponere actum imperatum: quia debeo procurare, ne mea operatio fiat ex malo fine: si ponatur autem tunc actus imperatus, iam erit ex malo fine extrinsecò; ergo etiam supposito imperante, debeo procurare, ne ponatur imperatus in his circumstantiis.

Respondetur distinguendo maiorem: debeo procurare, ne mea operatio sit ex malo fine extrinsecò tollendo intentionem mali finis, & reuocando illam, concedo: impediendo actum imperatum de se bonum nego: tota ergo malitia consistit in positione actus imperantis, & in non reuocanda ea intentione: quod autem ea posita, sequatur actus imperatus, non est malum nova malitia, sed solum denominatiue à malitia præcedenti, quæ iam tota posita est.

Petes, an locum habeat, non solum, quando finis, qui intenditur ab imperante, secundum se, non est malus; licet intentio sit mala, sed etiam quando finis ipse est malus. Potest enim dupliciter casus contingere. Primò cum quis ad comparandam gloriam apud homines imperat sibi actum bonum: quæ quidem gloria secundum se, non est culpa, sed sola intentio illius. Secundò, ut si aliquis imperaret sibi actum bonum, & honestum, ut postea posset gloriarì, & laudare se de illo: quæ quidem gloriatio, & laudatio, quæ intenditur, erit etiam secundum se mala, & culpabilis, quando ponatur.

Respondetur, doctrinam traditam facilius quidem procedere in primo casu: nam in eo actus imperatus, ut diximus, nullo modo cooperatur ad malum, quia gloria humana non est culpa, sed intentio illius, ad quam intentionem actus imperatus non cooperatur, sed supponit illam. In secundo autem casu posset esse maior difficultas: quia actus imperatus videtur cooperari prave intentioni, ut ponatur

Aa poste

Quando sit malum cooperari ad malum?

220.

221.

222.

An sit obiectum imperandi effectum malum.

postea aliquid malum, nempe peccatum vanæ iactantia, &c. Vnde videtur ipse actus imperatus, non posse tunc licet poni: quia si ego video meam operationem præsentem fore causam, ut cras peccem, debeo abstinere ab hac operatione præsentem, ut impediam peccatum meum crastinum: Si ergo actus imperatus est occasio, ut postea sequatur actus malus, debeo abstinere ab illo, atque idem ipsemet erit malus formaliter malitia noua, si ponatur.

223. Adhuc tamen in hoc secundo casu non potest dari regula vniuersalis, quia licet aliquando sit obligatio abstinendi ab actu imperato, & quidem obligatio noua, si esse posset aduertentia cum libertate noua in genere moris: aliquando tamen non erit ea obligatio. Aliquando itaque poterit, & debet omitti imperatus ad præcauendum peccatum futurum, ut si v. g. scias, eleemosynam hodiernam fore causam in te fornicationis crastinae, debes abstinere ab hodierna eleemosyna propter obligationem impediendi graue peccatum crastinum: imò ob eandem rationem posses, & deberes abstinere in die festo ab audienda Missa, quia præceptum non obligat cum tanto periculo. Aliquando non erit talis obligatio abstinendi ab actu bono præsentem, imò erit obligatio non abstinendi: ut si Sacerdos in Missa recordetur peccati mortalis, debet elicere contritionem, etiam si sciat, quod postea gloriabitur vanè, & superbiat propter contritionem habitam: imò licet sciret, quod postea ea occasione incidet in peccatum mortale; adhuc debet obseruare nunc præceptum præmittendi contritionem. Ratio autem est, quia cum contritio de se non sit causa determinata peccati, positio contritionis non est cooperari peccato, sed solum est non impedire, & præcauere illud: non est autem obligatio præcauendi, & impediendi peccatum futurum cum tanto onere: debemus quidem non intendere illud, atque idem intentio illius, & actus imperans cum illa intentione erit peccatum: actus tamen imperatus secundum se non intendit, nec est causa determinata illius.

224. Vnde ad propositum nostrum, loquendo de actu pœnitentiæ bono imperato ex intentione non bona facilius res hæc explicatur: Si enim intentio imperans est mortaliter mala; tunc confessio erit irrita propter defectum dispositionis requisitæ ad absolutionem, atque idem non est inconueniens, quod etiam actus pœnitentiæ tunc esset malus formaliter: si verò intentio imperans sit solum venialiter mala, & confessio sit occasio alienius peccati venialis subsequens, non est necesse, quod ipsa etiam confessio, aut attritio imperata sit mala formaliter: non enim est obligatio præcauendi peccatum veniale futurum cum dispendio confessionis præsentis, quæ secundum se est bona, nec secundum se cooperatur, aut est causa peccati futuri: erit ergo mala intentio actus imperantis: confessio tamen aut pœnitentia imperata non erit mala propter periculum peccati leuis futuri.

225. Hinc infero quintò, hanc doctrinam non solum habere locum in actu bono imperato naturali, sed etiam in supernaturali, qualis est actus fidei, spei, attritionis, &c. quod etiam concedit expressè Magister Curiel ubi supra. Quod enim sit entitas supernaturalis, non impedit quominus extrinsecè possit denominari mala: nam consecratio Eucharistiæ est satis supernaturalis, & potest denominari mala à voluntate Sacerdotis consecrantis ex fine sacrilego: & Deus potest peculiariter concurrere ad illum effectum: quia licet Deo non placeat illa intentio sacrilega; placet tamen, quod posita illa intentione, sequatur effectus supernaturalis. Ita licet Deo non

placeat, quod imperetur actus supernaturalis ex fine prauo extrinsecò, placet tamen supposito illo imperio malo, quod sequatur actus de se bonus, & idem stat, hominem demereri per illam intentionem malam venialiter, & mereri per actum bonum subsequenter. Quando autem dico actum fidei posse imperari extrinsecè ex fine malo; non intelligo de imperio immediato, quia voluntas immediata debet esse ex pia affectione, ut suppono ex materia de fide, sed loquor de intentione mediata, ex qua sequatur postea pia affectio, & media pia affectio sequatur assensus fidei, de quo dixi latè in tractatu de fide.

Porrò debere admitti respectu actuum supernaturalium eiusmodi imperium, probari videtur ex casu nostræ questionis, quando quis ex fine vanæ gloriæ malo venialiter accedit ad confessionem, & habet attritionem: durissimum enim esset, eas omnes confessiones damnare, ut sacrilegas, si alioquin confessio sit integra, & dolorosa: & tamen illa attritio debuit esse actus supernaturalis ortus aliquo modo ex intentione illa gloriæ humane, à cuius malitia totus ille actus denominatur extrinsecè malus, licet intrinsecè sit bonus, & laudabilis: alioquin non posset disponere sufficienter ad effectum Sacramenti.

Respondent aliqui, eo casu solum confessionem externam imperari à fine malo, quia ea sola conducit ad consiliandam bonam existimationem apud confessarium; attritio autem interna non conducit ad hoc, sed ad efficiendum Sacramentum validum: quare attritio non imperatur ex illo fine malo. Hæc tamen responsio impugnatur facile; quia licet attritio non conducit immediatè, & directè, conducit tamen mediatè ad eum finem vanæ gloriæ, scilicet, ut medium requisitum ad hoc, ut confessor exterior sit eligibilis hîc, & nunc: Si enim confessio exterior esset sacrilega, ego non eligerem eam, nec vellem cum tanto incommodo consequi bonam existimationem apud confessarium. Ergo illud, quod conducit, ut confessio exterior non sit sacrilega, conducit etiam, ut confessio eligatur à me in ordine ad illum finem; & per consequens conducit mediatè ad eum finem humanum, & eligitur ex eadem intentione, sicut qui vult ire Neapolim ad homicidium patrandum; & conducit equum, vel nauium: hæc ipsa conductio oritur ex intentione homicidii, & est mala ab eius malitia, quia licet ad homicidium solum conducit ire Neapolim, quod etiam sine equo fieri posset, & conductio equi solum ordinatur immediatè ad vitandam incommoditatem itineris: ille tamen non vellet fortasse homicidium cum tanto incommodo, nec iret, nisi posset nauigare, vel equitare; quare conductio equi vel nauium, quæ facit illud medium eligibile, eligitur etiam ex eodem fine, quantum sufficit, ut ipsa conductio sit mala denominatiuè. Item qui ex fine vanæ gloriæ celebrat Sacramentum, non solum ordinatur cum finem prolationem verborum, sed etiam intentionem consecrandi; Nam licet ad finem illum sufficeret prolatio exterior; quia tamen ipse nollet cum tanto sacrilegij scelere comparare vanam gloriam, necessaria est etiam intentio consecrandi, ut hoc medium sit eligibile hîc, & nunc ad eum finem: & qui ex fine solo lucri celebrat, eodem modo vitiat ipsam etiam intentionem consecrandi, licet ad accipiendum stipendium sufficeret prolatio exterior verborum: intentio autem interna non requiritur, nisi ad non defraudandum inuisè eum, qui dat stipendium, & ad vitandum sacrilegium. Similiter ergo in nostro casu ipse actus attritionis, sine quo confessio exterior non eligeretur, ordinatur extrinsecè ad eum finem vanæ existimationis humane.

Respondent

Respondent alij, cum actum doloris in prædicto casu non fore bonum, aut meritorium, fore tamen dispositionem sufficientem ad iustificationem quod extendunt etiam ad actum contritionis extra Sacramentum, nam esset (inquiunt) dispositio sufficiens ad gratiam habituales, licet non esset actus bonus moraliter, sed malus propter finem extrinsecum malum actus imperantis. Ita Salas *dist. disp. 3. sect. 11. numero 166*. Hæc tamen solutio difficillima est.

Primo quia ille actus, si dispositio est ultima ad gratiam deberet omnino esse supernaturalis, & ex auxilio gratiæ, ut ex principiis fidei colligitur, & Concilii probat latè Suarez *tom. 3. de gratia lib. 8. cap. 7*. Ergo deberet esse actus bonus, & honestus.

Secundo, quia quando aliquis actus liber exigitur, ut dispositio ultima ad gratiam, non petitur tanquam dispositio physica, sed moralis, ac per consequens tanquam impetratoria, vel meritoria de congruo, ut notavit idem Suarez *ubi supra num. 7*. Ergo debet habere bonitatem moralem; quod enim bonum non est, nec placet Deo, nec mouet ipsum.

Tertio ex Tridentino *sess. 14. cap. 4*. ubi de contritione in vniuersum, prout præcinitur ad perfectam, & imperfectam, dicitur fuisse semper necessariam ad impetrandam veniam peccatorum. Ergo contritio, quæ non posset impetrare ex defectu bonitatis moralis, non posset ultimo disponere ad iustificationem.

Denique hoc ipsum colligitur aperte ex locis Sacrae Scripturae, ubi exigitur à Deo hic motus poenitentiae ad iustificationem: Semper enim exigitur tanquam aliquid placens Deo, & mouens Deum ad reconciliationem. Ierem. 3. *Conuertimini, & sanabo aures vestras, &c. 18. Si conuertimini salu eritis*. Psalm. 50. *Cor contritum, & humiliatum Deum non despicies*: Certè quia placet Deo illa contritio, & humilitas; non ergo potest negari, illum actum fore bonum moraliter, & placitum Deo; si conceditur esse ultimam dispositionem ad gratiam habituales, & remissionem peccatorum. Melius ergo dicitur, illum actum, licet extrinsecè, & denominatiuè esset malus, adhuc posse esse intrinsecè bonum, & laudabilem; tota enim malitia esset illa extrinsecè, & antecedens ipsum actum, tenensque se ex parte solius actus imperantis, qui displiceret Deo; placeret tamen imperatus in se, licet non in sua causa, ut dictum est.

Infero sexto, aliter dicendum esse de actu electionis, qui oritur ex intentione mala; hic enim non solum est malus denominatiuè, sed intrinsecè, & ex proprio obiecto; Nam ipsamet electio (ut ex probabiliori sententia suppono) non solum fertur intrinsecè ad medium, sed etiam ad finem: v. g. quando eligitur medicina propter sanitatem, illa electio non solum intrinsecè in sola medicina: medicina enim non representatur, ut delectabilis, nec ut honesta, sed solum, ut utilis; ergo per illum actum amatur medicina, quia utilis est: vtile autem ut vtile est relatum, vtile enim ad aliquid est vtile; ergo per illum actum amatur medicina ut utilis ad sanitatem, & per consequens ille actus fertur intrinsecè ad sanitatem saltem in obliquo. Cum ergo nullum medium possit amari ut medium, nisi in ordine ad finem, qui ordo sit intrinsecus in illo actu quo eligitur medium, hinc fit omnem electionem præcedentem ex intentione mali finis, debere esse malam non solum extrinsecè, & denominatiuè, sed etiam intrinsecè & immediatè, quia ipsa etiam electio dicit ordinem intrinsecum ad malum finem: Hoc autem intelligi debet, quando actus electionis habet

P. Ioan. de Lugo de Poenitentia.

ber nouam libertatem moralem. Si enim electio sit vnici medij, ea fortasse est aliquando necessaria supposita intentione efficaci finis; atque idè electio erit solum libera in causa, & mala etiam in causa, seu denominatiuè, & extrinsecè: quia deficiente liberalitate, habebit se sicut actus exterior. Loquimur ergo de electione medij, quæ etiam supposita intentione finis, posset non sequi: Nam sicut diximus actum imperatum posse sapè non sequi posito iam actu imperante, quia imperans non cogit ad ponendum imperatum hoc instanti; pro tempore verò sequenti posset retractari imperium, ita intentio finis sapè non cogit ad eligendum medium hoc instanti, pro tempore autem sequenti potest retractari ea intentio: quare electio medij hoc instanti habet nouam libertatem, posset enim non fieri nunc, nec postea. Differt tamen electio ab actu imperato, quod actus imperatus, si sit de se bonus, non sit malus intrinsecè, propter imperium malum: electio verò, licet sit de medio secundum se bono, vitiatur tamen in se ipsa propter intentionem mali finis.

SECTIO. X.

Difficultates quedam contra doctrinam præcedentem.

Diximus actum poenitentiae imperatum aliquando posse præcedere ex imperio absoluto quidem, sed non determinante omnino instans; & tunc actum imperatum fieri cum noua libertate formali propria ipsius, etiam quoad substantiam: aliquando verò procedere ex imperio determinante omnino, & imperante absolute, illum fieri pro hoc ipso instanti, & tunc actum imperatum non esse liberum quoad substantiam, nisi denominatiuè, & in causa. Contra hoc videtur esse adhuc difficultas supra insinuat, quia hinc sequi videtur, quod ille, qui ex metu inferni videns se esse in peccato, & non habere copiam Confessarii, vult sibi consulere per actum contritionis, & ad eum finem imperat sibi actum contritionis, hunc, inquam, non disponi sufficienter ad iustificationem per illam contritionem.

Pone enim, quod oppressus temporis angustiis, imperat sibi contritionem in eodem instanti eligendam: tunc contritio non habet nouam libertatem formalem, sed est denominatiuè libera ab actu imperante libero: Ergo nec habet nouam laudabilitatem, aut valorem in ratione meriti, sed erit laudabilis, & meritoria solum denominatiuè ab actu imperante laudabili, & meritorio, sicut actus externus non habet nouam laudabilitatem, aut meritum supra internum propter defectum nouæ libertatis formalis. Meritum autem & laudabilitas actus imperantis in nostro casu non est laudabilitas, & meritum contritionis, vel charitatis, sed alterius inferioris virtutis, à qua elicitur actus attritionis habens pro motu propriam salutem, & fugiens poenam inferni propter malum illius poenæ. Ergo actus contritionis in illo casu non habebit laudabilitatem, aut premiabilitatem contritionis, sed solum attritionis, à qua necessariò procedit, & per consequens illa contritio sic imperata non erit sufficiens dispositio ad gratiam iustificantem, hæc enim non datur propter meritum congruum attritionis, sed propter meritum perfectionis virtutis, à qua elicitur contritio.

Propter hoc posset aliquis dicere voluntatem illam reflexam seruandi præceptum contritionis in hoc instanti non esse tunc voluntatem absolutam contritio-

233.

234.

Contritio li-
bera solum
denominati-
uè an suffi-
ciat?

235.

A a 2 nis